UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manvale, sev Institvtio Sacerdotvm, Ex Divinis Litteris Et Vetervm Patrvm Disciplina

Torres, Alfonso de

Ingolstadii, 1604

De gestu, risu, incessuque, & exacta totius exterioris hominis compositione. §. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-48973

Visual Library

De Geſtu, Riſu, Inceſſuque, & exacta totius exterioris hominis Compoſitione.

§. IIII.

SVMMARIVM.

OCVLORVM compoſitio, & cuſtodia, neceſſaria. 1. 29. 30.
Maxime ad tuendam caſtitatem. 31. 32. 33.
Quia non decet intueri quod non licet concupiſci. 32.
Et oculus impudicus impudici cordis eſt nuntius. 35.
Homo apoſtata incompoſite vtitur membris ſuis. 2.
Exterior corporis amictus, riſus, & inceſſus, indicant hominem. 4. 5. 7. 8. 9. 15. 43.
Ideo Sacerdos debet eſſe ſollicitus de componendo exteriori homine in omnibus actibus ſuis. 12. 13.
Quia diſciplina morum totum hominem componit, & decoratur maturitate, humilitate, & benignitate, & qualiter. 10. 11.
Sacerdotis ſeueritas, & hilaritas qualis. 14.
Qualis eius habitus, inceſſus, geſtus, motus, ſermo, conuictus, & membrorum compoſitio. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21.
Riſus petulantia Sacerdoti vitanda. 22. 23.
Riſus in Eccleſia Diaboli opus. 24.
Qualiter in menſa ſe debeat gerere Sacerdos. 36. 37. 38.
Qualiter in conuiuio. 36. 37. 38.
Qualiter in lecto, & in ſomno. 39.

Qua-

Qualiter loquendo.16. 20. 29.
Qualiter diſputando. 40.
Qualiter confeßiones audiendo.41.
Qualiter incedendo, vel ambulando.9.15.16.17.18.
Qualiter ſedendo. 42.43.
Qualiter ridendo.25.26. 27.28,29.
Qualiter oſcitando.27.
Qualiter cum alio viro conuerſando. 44.
Qualiter cum femina.33.34.35.
Membra ſui corporis corã aliquo non denudando. 45.
Lectuli eius locus, ſi fieri poteſt, nec ſciatur, nec videatur. ibidem.

QVI inclinauerit oculos, ipſe ſaluabitur. *Iob.* 1
22. *Eccleſ.* 2. *Tren.* 2.

Homo apoſtata, vir inutilis, graditur ore per- 2
uerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur,
prauo corde machinatur malum, & omni tempo-
re iurgia ſeminat, &c. *Prouer.* 6.

Si in medio multorum ſediſti, prior illis ne ex- 3
tendas manũ tuam, nec prior poſcas bibere. *Eccl.* 31

Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei co 4
gnoſcitur ſenſatus. Amictus corporis, & riſus den-
tiũ, & ingreſſus hominis enunciant de illo. *Eccl.* 19.

Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir autem ſa- 5
piens vix tacite ridebit. *Eccleſ.* 21.

Cum inuitatus fueris ad nuptias, non diſcum- 6
bas in primo loco, ne forte honoratior te ſit inui-
tatus ab illo, &c. ſed cum vocatus fueris, vade, re-
cumbe in nouiſſimo loco, &c. *Luc.* 14.

Exte-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Exterior compoſitio index eſt interioris.

7 INTERIOR eſt cuſtodię cordis, quæ ordinata exterius ſeruat membra corporis. Qui ergo ſtatum mentis perdidit, ſubſequenter foras in inconſtanſtantiam motionis fluit, atque exteriore mobilitate indicat, quod nulla interius radice ſtabilitatis ſubſiſtat. *S. Bonau. in Pharetra ex S. Gregor. Paſtor. p. 3. admonitione. 24.*

De eodem.

8 INCOMPOSITIO corporis, inæqualitatem indicat mentis, &c. *S. Auguſt. ep. 109. ad Monachas.*

De eodem.

9 EST in ipſo motu, inceſſu, geſtu tenenda verecundia: habitus enim mentis in corporis ſtatu cognoſcitur. Hinc homo cordis noſtri abſconditus, aut leuior, aut iactantior, aut turpior, aut congruior, conſtantior, & purior, & maturior, æſtimatur. Itaque vox quædam eſt animi, corporis motus, &c. Nec curſim ambulare honeſtum arbitror, niſi cum cauſa exigit alicuius periculi, vel iuſta neceſſitas, &c. Eſt greſſus probabilis, in quo ſit ſpecies auctoritatis, grauitatiſque pondus, tranquillitatis veſtigium; ita tamen, vt ſtudium deſit, atque affectatio, ſed motus tibi ſit purus, ac ſimplex, &c. Motum natura informet: ſi quid ſane in natura vitij eſt, induſtria emendet, &c. *S. Ambroſ. de off. l. 1. cap. 18.*

Diſci-

Diſciplina totum hominem componit.

O QVAM compoſitum reddit omnem corporis 10
ſtatum, nec-non mentis habitum diſciplina? ceruicem ſubmittit, deponit ſupercilia, componit vultum, ligat oculos, cohibet cachinnos, moderatur linguam, frenat gulam, ſedat iram, format inceſſum. Talibus decet pudicitiæ veſtem deſtingui margaritis. *S. Bonau. in Phar. l. 4. c. 9. ex S. Bernardo, epiſt. 113. & in ſpeculo diſciplinæ, partic. 2. c. 1. & poſt partic. 4. c. 2. Hugo Card. de diſciplina Monachorum.*

Diſciplina morum decoratur maturitate, humilitate, & benignitate, & qualiter.

MORVM diſciplina triplici decore decoratur, 11
ſcilicet ſi ſint maturi, humiles, & benigni. Maturi, vt non ſint leues ridendo, nec curioſi, aut verboſi, nec ioculatores. Maturitas intus mentem componit, & corpus exterius ab inſolentia cuſtodit; caput regit, ne leuiter hinc inde circumferatur: oculos, ne euagentur; aures, ne otioſe auſcultent, quæ minus expediant; linguam refrenat ab otioſis verbis; manus ab inutilibus occupationibus; pedes à vanis ambulationibus, &c. Humilitas deprimit ceruicẽ, humile format reſponſum, geſtus complanat, veſtimentum ſimplex amat, ſeſe inter nouiſſimos locat, oſtentationis notam declinat, ſingularitatem fugit, ad aliorum obſequia ſe agilem facit, ad opprobria tacitum, ad honores oblatos verecundum, promptum ad diſcendum, dif-

ad indignandum. Benignitas facit affabilem, compaſſiuum afflictis, tractabilem, exorabilem, & flexibilem ad conſilia, communicatiuum ſui, & ſuorum, in bono hilarem, & modeſte iucundum, nullum ſpernentem, vel temere iudicantem, fidelem, ſocialem, omnibus gratioſum, &c. *S. Bonau. de proceſſu religionis. 5. c. 2.*

Sacerdos ſit ſollicitus de exteriori homine componendo in omnibus actibus ſuis, ſaltem propter exemplum laicorum.

12 SOLLICITVDO prima ad hoc tendere debet, vt exteriorem hominem debite componat Sacerdos tam in loquendo, quam commedendo, bibendo, ambulando, &c. quatenus, quicumq; mores ipſius conſideret, ædificetur, & dicat: Ille eſt diſciplinatus vir, & vtilis in officio Eccleſiaſtico, quia omnes ſanctam vitam in eo vident. Hæc autem morum compoſitio inter ſimplices, & mundanæ vitæ homines maxime eſt neceſſaria, quia facillime ſcandalizantur, quando vel parum clerici ad libertatē extrinſecam declinant. E contra autem, quando vident eos mature incedere, & timorate conuerſari in omni caſtitate, & ſobrietate, tunc maxime ædificantur, & venerantur eos, &c. *Concil. Hildeſem. in form. viu. can. c. 13.*

De eodem.

13 NIHIL eſt quod alios magis ad pietatem, &c. Quapropter ſic decet omnino clericos, in ſortem Domini vocatos, vitā, moreſq; ſuos omnes com-

ponere

ponere, vt habitu, geſtu, inceſſu, alijsq; omnibus rebus, nihil, niſi graue, moderatum, ac religione plenum, præſeferant. *Concil. Trident. ſeß. 22. c. 1. de reform. & ſeß. 14. in prœmio.*

Qualis eſſe debeat ſeueritas Sacerdotis.

14 Talis eſſe debet diſpenſator regiminis, vt ea Sacerdos circa ſubditos menſura moderetur, quatenus & arridens timeri debeat, & iratus amari, vt eum nec nimia lætitia vilem reddat, nec immoderata ſeueritas odioſum, &c. ſed, vt Sacerdotis vultus etiam lætus debeat timeri, neceſſe eſt, vt ipſe vultum ſui Conditoris ſine ceſſatione timeat, &c. *S. Greg. Moral lib. 20. c. 3. Vide ſup. §. præcedenti, à cap. Sunt nonnulli, n. 24. cum ſeqq.*

Sacerdos promiſſionem ſuam & habitu, & inceſſu demonſtret.

15 Sit in geſtu tuo grauitas, in motu ſimplicitas, in inceſſu honeſtas; nihil dedecoris, nihil laſciuiæ, nihil petulantiæ, nihil inſolentiæ, nihil leuitatis in tuo inceſſu appareat. Animus enim in corporis geſtu apparet, & ſpecies corporis ſimulacrum eſt mentis, figuraq; probitatis. *S. Iſidor. in norma viuendi, c. 4. S. Bonau. in ſpec. diſcip. partic. 3. c. 8.*

De eodem.

16 Sit tibi grauitas in inceſſu, in ſermone pondus, atq; in verbis modus. *S. Bernhardus de ordine vitæ. S. Bonau. in ſpec. diſcip. partic. 3. & 6.*

De eodem.

17 In inceſſu, ſtatu, habitu, & in omnibus motibus veſtris nihil fiat, quod cuiusquā offendat aſpectū,

ſed quod veſtram deceat ſanctitatem. *S. Auguſt. in regula ſua., c. 17.*

De eodem.

18 INCESSVS tuus ſit maturus, non leuiter curras, & ſine neceſſitate; nec corpus multum erectum geras, ſed mediocriter depreſſum; nec vagus ſis oculis, nec brachiis ventiles, nec aliter more ſæcularium in compoſito gradu incedas, ſed plano, & humili modo, quaſi à deuota oratione decedas. *S. Bonau. de triplici ſtatu religioſ. p. 1. c. 19.*

Inceſſus neque lentus, vt qui animi diſſoluti ſit ſignum, neque rurſus celer, & concitatus, vt qui ipſius impetus perturbatos, ac temerarios eſſe demonſtret. *S. Baſilius in Oration. 17. de humilitate.*

Qualis eſſe debeat geſtus, motus, ſermo, conuictus Sacerdotis.

19 DISCIPLINA honeſtæ conuerſationis ex quatuor perpendi poteſt; ex geſtu, motu, affatu, & conuictu. Geſtus autẽ reprehenſibilis eſt, ſi eſt aut mollis, aut diſſolutus, aut tardus, aut citatus. Mollis ſignificat laſciuiam, diſſolutus negligentiam, tardus pigritiam, citatus inconſtantiam. Geſtus hominis in omni actu debet eſſe gratioſus ſine mollitie, quietus ſine diſſolutione, grauis ſine tarditate, alacer ſine inquietudine, maturus ſine proteruia, & ſine turbulentia ſeuerus. Temperanda eſt etiã facies, & modificãda in geſtu ſuo, ita, vt nec proterue exaſperetur, nec molliter diſſoluatur, ſed ſemper habeat rigidam dulcedinem, & dulcem rigorem

gorem. Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus, &c. *Hugo Cardinalis libro de diſciplina Monachorum. S. Bonauen. in Spec. diſcip. partic. 3. c. 2. & 7.* Eccl. 19.

De eodem.

CLERICI à vulgari vita ſecluſi non vagis oculis, non effreni lingua, aut petulanti, fluidoq; geſtu, tumidoque greſſu incedant; ſed pudorem, & verecundiam mentis ſimplici habitu, inceſſuque oſtendant. Obſcænitatem etiam verborum, ſicut & operum penitus execrentur. *S. Iſidorus. diſt. 23. c. his igitur. Concil. Moguntin. de vita clericorum, c. 1. Iuo. p. 6. c. 3.* 20

Sanctus Ambroſius virum quendam in clerum non admiſit, quod geſtus eius eſſet incompoſitus.

Vide ſup. p. 1. c. 1. de ordinatione c. Miniſtris, n. 26. 21

Riſus petulantia vitanda.

Sup. §. 2. de grauitate, c. cum Sacerdos, n. 28. 22

Sacerdos riſum neſciat.

SACERDOS Domini omnipotentis, Angelus eſt: Angelus autem riſum neſcit, Deo cum metu, ac pauore miniſtrans. *S. Iſidorus Peluſiota l. 1. ep. 319.* 23 Mal. 2.

Riſus in Eccleſia diaboli opus.

S. Chryſoſt. hom. 11. ſuper epiſtolam ad Hebræos. 24

Riſus qualis.

RISVS tuus ſit rarus, & ſine cachinno, & benignitatem magis oſtendens, quam diſſolutionem. *S. Bonau. de triplici ſtatu religioſ. p. 1. c. 21. S. Baſilius in* 25

admonitione ad filium ſpiritualem. S. Bonau. in Spec. diſcip. partic. 3. c. 2. & 3.

De eodem.

26 Risvs ne ſit multus, nec ob multa, nec effuſus. *Epictetus in Enchiridio, c. 43.*

De eodem: & qualiter oſcitandum.

27 Cvm oſcitas, caue os tuum quiſpiam videat: comprimente autem te ſpiritum tuum, illico pertranſiet, &c. Si coactus fueris ridere, riſus tuus dentibus careat. *S. Dorotheus doctr. 24.*

De eodem.

28 Modice rictum deducere, eoq; modo animi ſui diffuſſonem leuiter ſignificare, non eſt contra decorum, quatenus illud tantum indicetur, quod
Pro. 15. ſcriptum eſt: Cor gaudens exhilarat faciem, &c. S. *Baſil. in reg. fuſ. interrog. 17.*

Qualis eſſe debeat lingua, oculus, & riſus Sacerdotis.

29 Sermo tibi in tempore ſit aut ſerus, aut nullus: aſpectus tuus aut officioſus, aut demiſſus, aut co-
Eccl. 2. hibitus intra ſe: oculus tuus ſit in capite tuo: riſus tuus aut indicans lenitatem animi, aut prouocans, rarus tamen; & ipſe ſit quidem eductus interdum, effuſus numquam. *S. Bernardus doctrina. 2. de honeſtate vitæ.*

Deiecto vultu in terrã reſpondendũ, nec oculi in cuiusquam faciem infigendi.

30 Qvoties tecum aliquis loquitur, aut ex aduerſo in conſpectu pſallit, deiectio in humum vultu

illi

illi tu reſpondeto: ne forte, interim dum tu illius os defixis oculis intueris, ſuſcepto ab hoſte, & malorum ſatore libidinis ſemine, corruptionis poſtea, ac perditionis manipulos metas. *S. Baſilius ſer. de abdicatione ſæculi, & ſermone ſequenti de Aſcet. Nunquam alicui oculum in faciem figas. S. Bernardus in forma honeſtæ vitæ.*

Cuſtodia oculorum ad caſtitatem neceſſaria.

PLVRIMVM proficit ad cuſtodiam caſtitatis cuſtodia oculorum. *Idem S. Bernardus de ordine vitæ.* 3

Intueri non decet, quod non licet concupiſci.

S. Gregor. Moral. l. 21. c. 2. 32

Oculos humi deiectos habendos inter loquendum cum feminis.

MVLIERVM congreſſus, quantum potes, fuge, &c. Quod ſi etiam, vt cum ipſis congrediaris, neceſſitas aliqua te obſtringat, oculos humi deiectos habe, atq; ipſas quoq;, quonam pacto ſpectandum ſit, doce. Cumque pauca, quæ ipſarum animos aſtringere, atq; illuſtrare queant, locutus fueris, ſtatim auola, &c. *S. Iſidor. Peluſiota l. 2. ep. 284 quam lege. Vide inf. p. 3. c. 12. Ne ſit fornicarius, cap. fugiendæ, n. 28. & guſtanda, n. 31. & per totum.* 33

Sermo breuis cum mulieribus, & rigidus eſt habendus.

S. Bonau. de puritate conſcientiæ, c. 15. ex S. Auguſt. 34

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Impudicus oculus, impudici cordis nuntius.

35 NON ſolum tactu, ſed affectu quoq;, & aſpectu appetitur, & appetit femina. Nec dicatis vos animos habere pudicos, ſi habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius. Et, cum ſe inuicē ſibi, etiā tacente lingua, conſpectu mutuo corda nunciant impudica, & ſecundum concupiſcentiam carnis alterutro delectantur ardore, etiam intactis ab immunda violatione corporibus fugit caſtitas ipſa de moribus. *Idem S. Auguſt. 32. q. 5. c. eod.*

Qualiter in menſa ſe debet gerere Sacerdos.

36 PAVLATIM in menſa incidas panem, & vinum moderate propina, vt, cum comedas, nec panis inciſus, nec vinum in ſcypho ſit, nec ſis primus in comedendo, nec vltimus in finiendo, &c. In fine vero micas diligenter collige, quia dicit Dominus: Colligite fragmenta, ne pereant. *S. Bonauen. in regulis nouitiorum. c. 5. In ſpeculo diſcipl. part. 3. c. 4. & partic. 4. c. 6.*

Ioan. 6.

Qualiter in conuiuio.

37 CVM aliquid ad tuum locum peruenerit, id manu extenſa modeſte attinges: præterit, noli retinere: nondum appropinquauit, ne nimium appetitum tuum extende, ſed expecta, donec iuxta te ſit. Eodem animo ad diuitias. & magiſtratus afſici debes, eriſque Deorum conuiuio dignus. *Epictetus*

ctetus in Enchiridio, c. 21. Sup. c. 2. de ſobrietate cap. conuiuia, n. 17. c. Nihil vilitatis, n. 18.

Dextera, non læua, in menſa vtendum.

VBI, poſita iam menſa, recubueris, caue, ne læ- 38
ua tua petulanter ſe iactet; neue, ſpreto naturæ ordine, imperium ſibi in dexteram vſurpet; ceſſatoque potius, aut certe dexteræ modo deſeruito. *S. Baſilius de abdicatione ſæculi.*

Qualiter ſe gerere debeat Sacerdos in lecto.

Vide ſup. c. 2. §. 4. de ſomno, cap ſemper, n. 10. De 39
ſomno autem, & de cautela in dormiendo adhibenda, vide S. Benedictum in reg. c. 22. Concil. Turon. 2. can. 15.

Qualiter in diſputationibus.

Vide inf. c. 7. §. 2. de lectione, cap. in diſputatione, 40
n, 60.

Qualiter in confeſſionibus audiendis.

Vide ſup. p. 1. c. 5. de Sacramentorum adminiſtr. cap. 41
Sacerdos, n. 33. & inf. c. 4. §. 1. de prudentia. cap. Anchoram, n. 34.

Qualiter ſedendo.

INTER ſedendum, caue, ne crus cruri alteri ſu- 42
perponas, &c. *S. Baſil. ſerm. de abdicatione ſæculi.*

De eodem.

SEDENS, non pigre in latus reclines te, nec cru-
ra longa extendas, maxime præſentibus aliis: ex- 43
terior enim incompoſitio corporis, eſt indicium indeuotæ mentis. *S. Bonau. de triplici ſtatu religioſ. p. 1. c. 20.*

Qualiter cum aliquo viro conuerſandum.

44 MANVM alterius nemo teneat. *Caßian.l.2.c.15.l.4.c.16.* Et, ſiue quis ambulauerit, ſiue ſederit, aut ſteterit cum aliquo, vno cubito diſtet ab altero. *S.Pachomius in regula ſua,c.53.*

Ne denudaueris præſente aliquo vllum membrorum tuorum, cum æſtuas, & cales,&c. Vbi autem cubes, nemo (si fieri poteſt) vel ſciat, vel videat.

45 *S.Dorotheus, doctrina* 24. Cauet omnis honeſtus, ne eius vnquam appareat caro nuda, niſi quantum compulerit neceſſitas manifeſta, &c. *S. Bonau. in ſpec. diſcip. partic.3.c.8.*

Vide de hoc S. Ambroſiũ de officiis l.1.c.18. S. Baſilium de abdicatione ſæculi, S. Dorotheum doctr.24. S. Bernardum de ordine vitæ, & ſer.86. ſuper Cantica, & inf. eod. c.10. de bono teſtimonio, & S. Bonau. in regulis nouitiorum, & alibi ſæpe.

CAP.